

Потврђивање и праћење компетентности тела за оцењивање усаглашености у складу са новом ЕУ легислативом и документима IAF, ILAC и EA

Др Дејан Крњић
Мр Вида Живковић

ATC Akreditaciono telo Srbije

СТО Споразум о техничким препрекама трговини

- Споразум о техничким препрекама трговини Светске трговинске организације осигурава да технички прописи и стандарди укључујући и поступке оцењивања усаглашености не представљају непотребну препреку у међународној трговини
- Омогућава предузимање мера у циљу заштите здравља и живота људи, животиња и биљака, заштите животне средине, осигурања квалитета и спречавања превара

WORLD TRADE ORGANIZATION
ORGANISATION MONDIALE DU COMMERCE
ORGANIZACION MUNDIAL DEL COMERCIO

ATC Akreditaciono telo Srbije

Art. 6.1

СТО Споразум о техничким препрекама трговини

Art. 6.3

- Државе чланице СТО имају обавезу да прихвате резултате оцењивања усаглашености из других држава у случајевима када су примењиване процедуре оцењивања еквивалентне
- Две или више држава чланица могу закључити споразуме о међусобном признавању резултата тела за оцењивање усаглашености
- Ради потписивања споразума може се тражити испуњење одређених захтева укључујући и техничку компетенцију тела за оцењивање усаглашености

ATC Akreditaciono telo Srbije

СТО ТБТ споразум – члан 6.1.1 Примена акредитације – компетенција и поверење

Члан 6.1.1

Акредитација обезбеђује верификацију техничке компетенције тела за оцењивање усаглашености

Акредитација примењивана у складу са релевантним међународним стандардом представља поуздан начин успостављање поверења

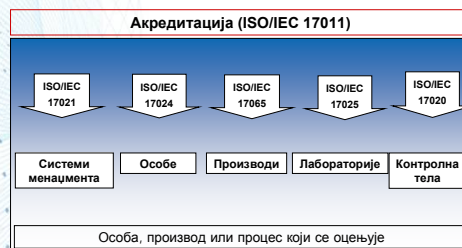

ATC Akreditaciono telo Srbije

Потврђивање компетентности тела за оцењивање усаглашености

- Компетенција мора бити потврђена у складу са хармонизованим критеријумима међународних стандарда и упутствима међународних и регионалних организација за акредитацију
- Примена усклађених поступака обезбеђује еквивалентност система
- Услов за потписивање међународних (ILAC MRA, IAF MLA, CIPM MRA) и регионалних споразума (EA MLA) и међусобног признавања извештаја и сертификата

Међународни стандарди који се примењују код потврђивања компетенције

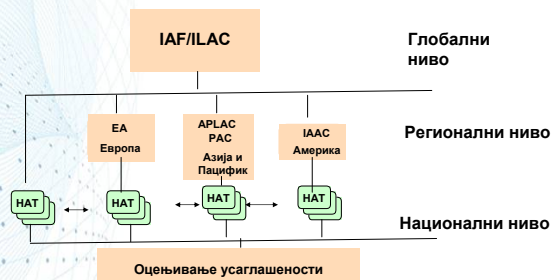
Акредитација

- Акредитација – званично утврђивање компетенције организација за оцењивање усаглашености у складу са одговарајућим међународним стандардима
- **Компетенција** – показана способност да се примене знање и вештина
- **Главни циљ акредитације заштита јавног интереса**
 - Опште здравље и безбедност
 - Безбедност и здравље на раду
 - Заштита потрошача
 - Заштита животне средине

Акредитација

- **Хармонизовани поступак у складу са стандардом ISO/IEC 17011**
- Национална акредитациона тела
- Оцењивање и надзор од стране међународних и регионалних организација за акредитацију – IAF, ILAC и EA
- **Колегијално оцењивање - "peer evaluation"**
- Изграђена јединствена светска мрежа акредитационих тела што доприноси постицању високог нивоа поверења на глобалном тржишту

Јединствена светска мрежа акредитације

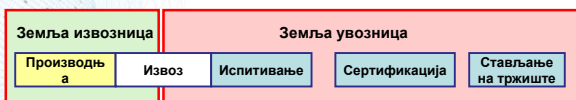
IAF/ILAC Потписници мултилатералних споразума

Unterzeichner der gegenseitigen Anerkennungsvereinbarungen (MLA)
 Europa: EA/MLA
 Asien-Pazifik: APLAC/PAC/MLA
 Akkreditierungsstellen, die keinem Regionalen MLA angehören

Споразум о међусобном прихватању извештаја и сертификата

Велики број трговинских односа укључује тестирање и сертификацију у земљи увозници

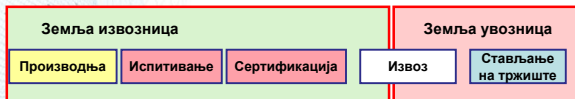
Споразум о међусобном прихватању извештаја и сертификата

У првој фази може доћи до међусобног прихватања извештаја лабораторија за испитивање и еталонирање

Споразум о међусобном прихватању извештаја и сертификата

У другој фази може доћи до међусобног прихватања сертификата

Европска унија Јединствена економска зона без граница

Основне слободе:

- Слободно кретање роба
- Слободно кретање људи
- Слободно кретање капитала
- Слобода оснивања и слободног кретања услуга

• Нема препрека у трговини:

- Нема тарифа или квота
- Нема техничких баријера због различитих стандарда или оцене усаглашености
- Техничка хармонизација и узајамно признавање
- **Нови приступ** – прописи за производе
- **Глобални приступ** – оцењивање усаглашености

Новоусвојена легислатива у ЕУ

- Нови законодавни пакет о кретању роба на јединственом тржишту, акредитацији и надзору на тржишту ЕУ објављен је у Службеном гласнику Европске уније (Official Journal of the European Union L218 Volume 51 13.08.2008).

Новоусвојена легислатива у ЕУ

- Нова правила за побољшање слободног кретања роба у ЕУ уклањањем преосталих баријера трговини, повећање конкурентности и безбедности потрошача
- **REGULATION (EC) No 765/2008 OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL of 9 July 2008 setting out the requirements for accreditation and market surveillance relating to the marketing of products and repealing Regulation (EEC) No 339/93 којом се утврђују захтеви за акредитацију, надзор на тржишту и контролисање производа који се стављају на тржиште ЕУ**

Новоусвојена легислатива у ЕУ

- **REGULATION (EC) No 764/2008** OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL of 9 July 2008 laying down procedures relating to the application of certain national technical rules to products lawfully marketed in another Member State and repealing Decision No 3052/95/EC којом се утврђују процедуре за доношење техничких прописа земаља чланица ЕУ за производе из нехармонизоване области
- **DECISION (EC) No 768/2008/ EC** OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL of 9 July 2008 on a common framework for the marketing of products, and repealing Council Decision 93/465/EEC која успоставља заједнички оквир за пласман производа на тржиште ЕУ

Правилник ЕС 764/2008 Узајамно признавање

- Правилник којим се утврђују процедуре за примену техничких прописа за производе који се стављају на тржиште неке друге земље чланице
- Олакшан приступ - слободна трговина без одређених препрека на којима се наилазило у примени принципа "узајамно признавања" у нехармонизованој области производа
- Принцип узајамног признавања налаже да земље ЕУ дестинације не могу на својој територији да забране продају производа који се легално продају на тржиштима других земаља ЕУ, а који не подлежу хармонизацији Заједнице.

Правилник ЕС 764/2008 и Одлука ЕС 768/2008 Ревизија система "новог приступа"

- Утврђен правни оквир за акредитацију, тржишни надзор и контролисање производа који улазе на тржиште Заједнице
- Утврђен заједнички оквир у ЕУ за стављање производа на тржиште
- Правилник јача механизам тржишног надзора и обезбеђивања високог нивоа заштите јавних интереса
- Одлука о стављању производа на тржиште пружа инструменте за будућу техничку хармонизацију секторским прилагођавањем

Међусобна повезаност нове ЕУ легислативе

- **Правилник ЕС 765/2008 члан 5 тачка 2**
- Коришћење акредитације код потврђивања компетенције тела за оцењивање усаглашености

2. When a Member State decides not to use accreditation, it shall provide the Commission and the other Member States with all the documentary evidence necessary for the verification of the competence of the conformity assessment bodies it selects for the implementation of the Community harmonisation legislation in question.

Међусобна повезаност нове ЕУ легислативе

- Правилник ЕС 765/2008 члан 11 тачка 2
- Прихватање еквиваленције докумената акредитованих тела за оцењивање усаглашености

2. National authorities shall recognise the equivalence of the services delivered by those accreditation bodies which have successfully undergone peer evaluation under Article 10, and thereby accept, on the basis of the presumption referred to in paragraph 1 of this Article, the accreditation certificates of those bodies and the attestations issued by the conformity assessment bodies accredited by them.

Међусобна повезаност нове ЕУ легислативе

- Правилник ЕС 764/2008 члан 5
- Земље чланице не смеју да одбијају сертификате или извештаје акредитованих тела за оцењивање усаглашености – **Узајамно признавање**

Article 5

Mutual recognition of the level of competence of accredited conformity-assessment bodies

Member States shall not refuse certificates or test reports issued by a conformity-assessment body accredited for the appropriate field of conformity-assessment activity in accordance with Regulation (EC) No 765/2008 on grounds related to the competence of that body.

Међусобна повезаност нове ЕУ легислативе

- Одлука ЕС 768/2008 члан R23 Annex 1
 - значај акредитације код нотификације

Article R23

Notification procedure

4. Where a notification is not based on an accreditation certificate as referred to in Article [R22(2)], the notifying authority shall provide the Commission and the other Member States with documentary evidence which attests to the conformity assessment body's competence and the arrangements in place to ensure that that body will be monitored regularly and will continue to satisfy the requirements laid down in Article [R17].

Правилник ЕС765/2008 Акредитација и надзор тржишта

Предмет и област примене

1. Организација и начин акредитације тела за оцењивање усаглашености
2. Оквир за надзор тржишта – обезбеђивање високог степена заштите јавног интереса – здравља и безбедности уопште као и на радном месту, заштита потрошача, заштита животне средине и сигурности.
3. Оквир за контролу производа из трећих земаља
4. СЕ означавање

Правилник ЕС 765/2008 Акредитација и надзор тржишта

- Општи принципи
 - Само једно национално акредитационо тело у држави
 - Акредитационо тело формално мора да буде признато од државе и да извршава своје послове у својству државног органа
 - Непрофитна организација
 - Не сме да се бави оцењивањем усаглашености или консултанским пословима
 - Држава мора да обезбеди одговарајуће ресурсе
- ЕА члан

Правилник ЕС 765/2008 Акредитација и надзор тржишта

- Принцип неконкурентности са телима за оцењивање усаглашености и са другим акредитационим телима
- **Cross-border акредитација – члан 7**
- Услови за акредитациона тела
 - Независност; без сукоба интереса; објективност; непристрасност; поверљивост; компетенција; ефикасан менаџмент систем; интерна контрола; довољан број запослених; успостављене, примењиване и одржаване процедуре, објављивање годишњих извештаја....

Cross-border акредитација – члан 7

- Утврђивање компетенције тела за оцењивање усаглашености спроводи национално акредитационо тело државе чланице у којој је основано
- Изузетак
 - Не постоји национално акредитационо тело
 - Национално акредитационо тело нема неопходне ресурсе за оцењивање
 - Није још увек завршено или није успешно завршено колегијално оцењивање – peer evaluation
- Национално акредитационо тело може бити посматрач
- Национално акредитационо тело може да захтева од другог националног акредитационог тела да изврши део оцењивања.

Правилник ЕС 765/2008 Акредитација и надзор тржишта

- **члан 10 тачка 4 Peer evaluation**
 - ЕА организује “колегијално оцењивање”
 - Потврђивање да ли национално акредитационо тело задовољава неопходне услове из члана 8
- **“Успешно” колегијално оцењивање – признавање сертификата и извештаја**
 - 4. Peer evaluation shall be operated on the basis of sound and transparent evaluation criteria and procedures, in particular concerning structural, human resource and process requirements, confidentiality and complaints. Appropriate appeal procedures against decisions taken as a result of such evaluation shall be provided for.

Прекогранична акредитација

- **Стандард ISO/IEC 17011**
- **Тачка 7.5.7** поред главне организације или седишта организације морају се посетити и све друге локације на којима се обавља једна или више кључних активности
- Кључне активности – формулисање политике, развој правила и/или процедура, преиспитивање уговора, планирање оцењивање усаглашености, преиспитивање и одобравање резултата и одлучивање о резултатима оцењивања усаглашености
- **Тачка 7.9.4** у сертификату о акредитацији морају бити наведене све локације

Прекогранична акредитација

Смернице са обавезујућом применом

- **ILAC-G21**: Cross Frontier Accreditation –Principles for Avoiding Duplication, ILAC, 2002
- **IAF GD 3**: IAF Guidance on Cross Frontier Accreditation, IAF, 2003
- **EA-2/13**: EA Cross Frontier Policy for Cooperation between EA Members, EA, 2007
- **IAF ML 5**: Procedure for IAF Listing of Foreign Critical Locations/Foreign Premises, IAF, 2008

Прекогранична акредитација

- Сходно документима IAF GD 3:2003 и IAF ML 5:2008 обавеза акредитационих тела потписника MLA споразума је достављање до 1 марта листе свих локација органака акредитованих тела за оцењивање усаглашености у иностранству
- Потврђивање и праћење компетенције свих органака тела за оцењивање усаглашености захтева велике ресурсе акредитационог тела државе у којој је седиште тог тела
- Намеће се неопходност додатне акредитације органака тела за оцењивање усаглашености

Акредитоване организације у Републици Србији

Врста оцењивања усаглашености	Број акредитованих
Испитивање	242
Еталонирање	14
Контролисање	37
Сертификација производа	13
Сертификација система менаџмента	
QMS	5
EMS	3
остало	-
Сертификација особља	-

Велика породица
314 чланова

Прекогранична акредитација у Републици Србији

- У Републици Србији изван националног система акредитације се налазе 23 иностране и једно домаће сертификационо тело
 - 21 се бави сертификацијом менаџмента
 - 10 се бави сертификацијом производа
- Према доступним подацима 16 сертификационих тела не поседују акредитацију а остала су акредитована акредитационих тела других акредитационих тела - UKAS, COFRAC, DATC, RvA, NAT, RENAR, ESYD, TGA и SA

Прекогранична акредитација у Републици Србији

- Одређена инострана тела за оцењивање усаглашености послују преко својих представништава, односно огранака а нека од њих нису ни регистрована правна лица
- Поједина представништва позивају се на акредитацију стечену у држави где се налази главна организација или седиште организације тела за оцењивање усаглашености
- Ако у самом сертификату о акредитацији није назначена Србија као локација активности тада рад самих огранака није у складу са референтним стандардом и смерницама међународних организација за акредитацију

Систем оцењивања усаглашености у Републици Србији

- **Поверење и квалитет тела за оцењивање усаглашености ?**
- **Корисници услуга доведени у заблуду**
- Неопходно да се новим законским решењима успостави правни оквир који ће обезбедити усклађеност система акредитације и оцењивање усаглашености са европским и светским
- Заштита јавног интереса
- Укидање техничке баријере индустрији Републике Србије и омогућена већа конкурентност на глобалном тржишту

„Peer evaluation“ АТЦ-а

- До краја 2008. године АТЦ упутиће Европском удружењу за акредитацију – ЕА захтев за колегијало оцењивање - „peer evaluation“
- Очекујемо да ће у току 2009. године ЕА и ЕА МАС-комитет за мултилатералну сарадњу прихватити нашу пријаву и формирати тим за оцењивање
- Верујемо да ће позитиван извештај тима довести и до потписивање споразума за признавање у области лабораторија за испитивање и за еталонирање

